

Mia Kråkstad

Bachelor i Antikkens kultur

En kommentar på *Antigone* av Sofokles - døden i *Antigone*, vers 5 til 99

Bacheloroppgave i Antikkens kultur og klassiske fag

Veileder: Aslak Rostad

Mai 2022

Mia Kråkstad

Bachelor i Antikkens kultur

En kommentar på *Antigone* av Sofokles - døden i *Antigone*, vers 5 til 99

Bacheloroppgave i Antikkens kultur og klassiske fag
Veileder: Aslak Rostad
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innholdsfortegnelse:

Innledning-----	2
Om forfatteren -----	3
Forfatterskap-----	4
Antigone handling-----	6
Hvorfor temaet er valgt-----	7
Kommentar-----	10
Litteraturliste-----	20
Vedlegg av Antigone -----	23

Innledning:

I denne oppgaven skal jeg se nærmere på Sofokles greske tragedie *Antigone*, og har valgt å se nærmere på temaet døden og begravelse tradisjoner. Jeg skal kommentere på de første 99 verseavsnittene i *Antigone*. Jeg har valgt disse versene da både døden og gamle begravelsestradisjoner blir nevnt i forskjellig grad og jeg synes de er svært relevant til min oppgave. *Antigone* er den tredje boken i trilogiene om Oidipus kongen av Theben og hans tidligere liv. Det finnes flere versjoner og oversettelser av *Antigone*, i denne oppgaven har jeg valgt å bruke den norske oversettelsen av *Antigone*, oversatt og gjendiktet av den norske filologen Per Østbye. Utgaven er en del av et samleverk i boken *Greske Tragedier* og er gitt ut av Gyldendal forlag, dette er den femte utgaven av boken og den ble sist gitt ut i 2022. *Antigones* grunnleggende tema og handling er noe som er like viktig i dag som i antikken, nemlig at alle skal få en verdig ending og avslutning på livet sitt. Dette er et tema jeg ønsker å understreke i min oppgave.

Sofokles:

Sofokles er en av de mest kjente forfatterne vi har fra den greske antikken. Han levde på 400 tallet f.v.t. (født 469-406) og vokste opp i Kolonos, en deme i Attika, ikke langt unna storbyen Athen. Han er kjent for tragedier som *Kong Oidipus*, *Kvinnene fra Trakhis*, *Elektra* og ikke minst *Antigone*. Han skal ha skrevet rundt 120 skuespill, 90 tragedier og 30 satyrspill. I dag finnes det bare syv bevarte verk, men Sofokles regnes som en av de mest innflytelsesrike forfatterne som har levd.

Sofokles var sønn av kunstneren og handelsmannen Sofilios.¹ Faren hans sørget for at Sofokles fikk en god utdanning, en som passet deres sosiale klasse. Der lærte han både å lese, skrive og regne matematikk. Han konkurrerte i bryting og skal ha vunnet flere brytekonkurranser. Han deltok også flere ganger i litteraturkonkurranser eller tragediekonkurranser og han fikk aldri lavere plassering enn 2. pris. Sofokles deltok i Disse tragediekonkurransene var med på i å gi han et rykte som en anerkjent forfatter. Hans rolle i det offentlige gjorde ham svært populær på andre områder enn bare litteraturen.

Sofokles ble etter som tiden gikk kjent under kallenavnet sitt «Bien» eller «Atticbee» som han kaltes på gresk, et navn han fikk fordi hans publikum mente tekstene hans gled så fint, helt til de stakk, med sine mektige ord.² Andre mente han fikk dette kallenavnet da ham sjeldent satt stille, og svevde rundt, i alle retninger slik som en bie.

Under fremføringen av flere av hans stykker var Sofokles en selvskreven statist. Dette var vanlig blant forfatterne å delta i oppsetningene av egne skuespill, gjerne i bakgrunnen med en liten rolle³. Sofokles var ikke et unntak, dette var med på å gjøre ham en ganske kjent skikkelse i byen. Sofokles var også svært fremtredende i Athen, han hadde viktige roller både i politikken og det militære regime i byen. Han ble to ganger valgt til å bære en viktig rolle i et politiskråd som hjalp Athen med økonomi og krigføring.

Da kulten til Asklepios ankom Athen, var det skikk å lage et alter inntil man fant en bedre egnet sted å tilbe gudene. Sofokles brukte sitt eget hjem til å sette opp dette alteret i, dette

---

¹ Tyrell et al, 2012 :20

² Tyrell et al, 2012 :22

³ Woodland et al, 2023

førte til hans nye kallenavn "Gudens vertskap"⁴. Kulten bar med seg en statue av guden deres, statuen trengte et passende rom å bli plassert i, noe som Sofokles hadde på grunn av hans stilling i samfunnet og tilknytning til religionen. Ved å være engasjert i politikk, skuespill og kunst samt ny religion blir Sofokles en svært populær mann i bysamfunnet i Athen.

Sofokles' forfatterskap:

Tekstene til Sofokles er viktige for litteraturhistorien. Den fransk/amerikanske professoren Georg Steiner⁵ forklarer Sofokles innflytelse i både litteraturhistorien og europeiske poeter og studenter slik: «*Antigone was not only the finest of Greek tragedies, but a work of art nearer to perfection than any other produced by the human spirit*».⁶

Sofokles skrev til sammen tre tragedier som hentet inspirasjon fra mytene om Theben. Kong Oidipus er kongen av Theben, sønn av Laios og Iokaste. Etter som tiden går, og han blir eldre blir Oidipus oppsøkt av en profet som forklarer han om hans framtid, der skal han drepe sin far og gifte seg med sin mor. Uvitende om at han egentlig er adoptert bort fra sin biologiske familie rømmer han landet. Her går profetien i oppfyllelse, han dreper kongen, som er hans egentlige far og gifter seg med sin mor, dronningen av Theben. Sammen får de fire barn, disse barna blir alle introdusert i senere verk, den aller mest kjente er *Antigone*.

Verkene til Sofokles er viktige for litteraturhistorien, de tar opp viktige temaer slik som politikk, religion, familiedynamikk og familietematikk er sentrale i stykkene. Sofokles verk var med på å legge et grunnlag for dagens skuespilltradisjoner, slik som fremføring. Noen av hans mest kjente verk blir ennå fremført den dag i dag, og tar opp viktige og dagsaktuelle temaer.

Tragedien *Kong Oidipus* handler om Oidipus før historien om Antigone tar sted, den viser forteller om mytekretsen i Theben, og deres stilling i samfunnet. Det handler om Oidipus, kongen av Theben, som prøver å finne ut hvem som drepte hans forgjenger. Han oppdager at

---

⁴ Tyrell et al, 2012, 1

⁵ British Council 2023

⁶ Steiner 1984 :7

han selv har drept sin far og giftet seg med sin mor, slik profetien sa. Dette gjør at han blinder seg selv og rømmer landet. Temaene i dette verket er skjebne, sannhet og konsekvenser av ens handlinger.

Kvinnene fra Trakhis, regnes ikke som et av Sofokles største verk, men det er viktig siden det er et av få overlevende verk. Det handler om Deianeira, konen til Herakles. Hun prøver å redde ektemannen fra en forbannelse, men ender opp med å drepe han ved en feiltagelse.

Noen av de viktigste tragediene er sjalusi, kjærlighet, anger og skjebne.

Elektras handling tar sted i byen Argos, noen år etter Troja krigen. Det handler om Elektra, datteren til kong Agamemnon, som ønsker å hevne faren sin etter at deres mor og hennes elsker har drept han. Med hjelp av hennes bror Orestes klarer hun å få hevn. Temaer i dette stykket er hevn, familie og rettferdighet.

Hvordan teksten blir overført:

Tekstens overføring er et viktig tema når det handler om gamle tekster, hvordan dette blir løst kan ha store innvirkninger på teksten og dens handling. Kildene ble originalt skrevet ned på papir, penn og blekk. Senere ble det skrevet ned på igjen og igjen. Etter som tiden gikk ble tekstene oversatt til andre språk, og sendt ut i verden.

Ved å oversette og oversette tekster vil tekstene endre seg, da språk ikke alltid har samme ord og forklaring.

Antigone har også i lengere tid blitt spilt som et skuespill, ved å ta i bruk stykket som et skuespill kan det medføre at det skjer en endring i historien. Den viktigste metoden tekstene ble brukt når de ble overført er kopimetoden. Tekstene ble kopiert for hånd, i flere runder etter hver andre. Dette førte også til at historiene kunne bli endret eller miste noe av handlingen.

Etter som tiden gikk og det ble flere versjoner av samme historie ble det brukt flere versjoner og utgaver av samme av samme tekst, slik at man kunne sammenligne alle versjonene.

På denne måten kunne de skape en tekst, basert på flere tekster, likheten mellom tekstene stadfestet hva den originale teksten hadde handlet om.

Antigone handling:

Handlingen om Theben finner sted tidlig i historien, og historien om byen Theben har en lang rekke med myter og historier knyttet til seg. Flere av tidenes største forfattere har brukt Theben som inspirasjon for sine historier.

Byen Theben var en stormakt, som hadde sterk innflytelse på landskapet og byene rundt seg. Thebens historie er sterkt preget av fortellinger om myter og legender. Krigen mot Troja var en svært viktig del av byens historie og selvbilde. Den ligger i en fjellkjede noe som var med på å skape et svært fyldig og rikt plante-og naturliv.

Mytekretsen som er knyttet til Theben har en rik historie, og flere av mytene som kommer fra denne byen er både interessante og viktige for menneskene. Myten sier at det var Kadmos, en polynesisk konge som fulgte etter en ku, og der kuen stoppet valgte kongen å bygge en borg for seg og sine folk, dette etter forslag fra et orakel. Etter at kuen hadde stoppet valgte Kadmos å ofre kuen til gudene, slik at han kunne få vann i bekken ved siden av, denne bekken ble vokter av en drage⁷. Dragen drepte mennene til Kadmos, før han klarte å beseire den. Kadmos sagde så av tennene til dragen og plantet dem i jorden, dette førte til at soldater sprang opp av jorden disse ble kalt spartoi soldater. Kadmos skal ha kastet en stein inn imellom den, dette forvirret de nye soldatene og begynte å krige med hverandre, de overlevende mennene hjalp Kadmos med å bygge opp Theben. En av mytene som hører til disse soldatene var at deres etterkommere var de rike beboerne i Athen.⁸

Den greske tragedien *Antigone* handler om Antigone og hennes familie. Historien om denne familien starter lenge før handlingen i *Antigone*. Handlingen finner sted i Theben. Historien finner sted etter at kong Oidipus rømmer ut av Theben og inn i eksil. En krig er brutt ut på grunn av Oidipus' sønner, Eteokles og Polyneikes, begge har blitt tildelt kongestatus og skal være konge i 10 år hver, men når hans tid som konge er over, nekter Eteokles å gi opp tronen. Han sender derfor Polyneikes i eksil. Dette førte til en krig hvor Polyneikes samler syv hærførere å kjempe sammen med ham for å avsette Eteokles. Begge brødrene blir drept i slaget.

---

⁷ Fay 1957: 200

⁸ Gomme 1957: 53

Deres onkel kong Kreon, som nå sitter med kongemakten gir ordre om at bare Eteokles skal få en verdig begravelse, mens Polyneikes ikke får begravnes, og må ligge død på den åpne sletten hvor han ble drept. Dette får søstrene deres, Antigone og Ismene, nyss om, Antigone velger å stjele kroppen slik at hun kan gi broren sin en verdig begravelse. Når Kong Kreon får høre at Antigone har stjålet kroppen, vasket den og begravd ham, beordrer Kreon Antigone til sitt palass. Ismene og Antigone stormer inn på palasset, og Ismene forteller at hun også var med på å begrave sin bror, noe som ikke er sant, fordi hun er redd kongen og hans makt. Hun velger å beskytte sin søster, og sammen blir jentene dømt til døden av Kreon. I fangenskap tar Antigone livet sitt, noe som igjen gjør at Kreons sønn, Haimon, Antigones forlovede, tar sitt liv siden hans elskede er død, og det er hans fars skyld. Dette igjen fører til at Kreons kone Evrydike tar sitt liv, siden hennes sønn nå er død. Etter alt dette viser gudene sin misnøye med kongen, han har bestemt over andre på en måte de han ikke har rett til spesielt når det gjelder hvem som kan og ikke kan begravnes. – Dette fører til at han mister alt, bare fordi han ønsket å holde på makten/føre seg maktfullt

Hvorfor dette temaet er valgt:

Grunnen til at jeg valgte dette temaet til denne oppgaven er stor interesse rundt temaer slik som døden, begravelse, tradisjoner rundt døden og hvordan mennesker handterer døden og følelser rundt døden.

Det finnes mye å skrive om, døden og begravelse inneholder uendelig med tradisjoner og skikker. Gjennom historien er det skrevet flere verk som tar for seg temaer slik som døde, begravelse tradisjoner, livet etter døden og hvordan man skal og kan håndtere døden. De gamle grekerne var svært opptatt av døden og underverdenens deres.

Greske begravelsestradisjoner er svært forskjellige fra hvordan vi gjennomfører begravelser i dag i den vestlige verden. Døden var en del av hverdagen under antikken også. Gjennomsnittsalderen var ikke like høy som den er i dag, og mennesker døde tidligere. Sykdommer og ulykker var vanlige dødsårsaker, for ikke å glemme krig og krigføring. Menneskenes sosiale klasse spilte en stor rolle i hvilken standard begravelsene ble utført i. De fattige i samfunnet ble som oftest gravlagt i massegraver, uten noen seremoni. I bykjernene var det egne folk som jobbet med å hente disse døde menneskene, og frakte dem til deres siste

hvillested⁹. De dødes kroppar ble sett på som urene, noe som gjorde prosessen å dø litt komplisert. Det var strenge regler på hvor et dødt menneske skulle oppbevares, og en av da tidens viktigste regler var å ikke dø på hellig grund inne i templene. Templene hadde strenge regler for å holde områdene hellig, en av disse reglene omhandlet hvor et menneske kunne dø. Mennesker eller dyr skulle ikke dø inne på helliggrunn inne i templene, lik ble sett på som skitten og urene¹⁰.

Tradisjoner og regler på hvordan man skulle behandle de døde var svært viktig for samfunnet å følge. Da både varmen og klimaet var med på å spille en stor rolle i hvor lenge et lik kunne ligge ute. Siden et lik ble sett på som urent var det renseprosesser laget slik at det ble både enkelt å handtere liket i varmen, samt hjelpe sjelen deres inn i etterlivet på best mulig måte. Familien til den avdøde samlet seg for å kunne gi sine avskjeder. Sørgetiden var lang, og gråtekoner ble brukt i slike tilfeller. De døde kroppene ble vasket, det ble plassert en mynt under tungen, og kroppen blir smurt inn med olje laget av blomster og krydder¹¹. Dette ble gjort av mer praktiske årsaker, da det var et varmt klima, noe som fører til at forrettelsen av kroppen går kjapt.

Under antikken var det to gravskikker som var vanlige, kremasjon og vanlige jordfestelser¹², slik som vi gjør i dag. Kremasjon ble den vanligste begravelse formen for romerne i lang tid. I den hellenistiske tiden i antikken var det mer vanlig å bli begravd i kister, disse kistene var laget av stein og ble også kalt sarkofager. Familier som sto sterkere økonomisk i samfunnet hadde større mulighet til å gi den avdøde en verdig begravelse.

Nekropoler er en betegnelse på store gravplasser plassert litt uten for antikkens storbyer. Disse var også kjent som "de dødes by", og var utsmykket med vakker arkitektur og kunst rundt gravplassene, ofte laget av leire og stein. Gravstøttene ble på denne tiden også laget for å fortelle historien om hvem den tilhørte. Dette ble vist i tekst og bilder risset inn i steinen. Militære graver var litt større, ofte ble det laget mausoleum for militære ledere og slikt¹³. Disse mennene var viktig i samfunnet, derfor fikk de en større og mer detaljert begravelse. Ble den døde kremert, ville askeurnen bli dekorert i fine motiver og tekster.

---

⁹ Hope 2007:90

¹⁰ Edwards 2007:75

¹¹ Hope 2007: 97

¹² Hope 2007:107

¹³ Edwards 2007:25

Alle tradisjonene og troene knyttet til døden var alle laget for en ting og en tro. At alle skulle få en verdig begravelse og avskjed¹⁴. Deres liv etter døden var sett på som like viktig som livet på jorden. Og troen på etterlivet var stort og viktig for menneskene. Mynten som ble plassert under tungen på den avdøde skulle bli brukt for å kunne betale fergemannen Karon, som førte den døde over elven Styx¹⁵.

Selv om ikke tradisjonene blir direkte nevnt i *Antigone* er det underforstått hvor viktig det er på de nærmeste pårørende å få kunne utføre disse handlingene. Slik at den døde kan en verdig begravelse, da kan den døde komme til underverdenen og leve videre. Dette var noe av de viktigste menneskene under antikken skulle oppleve.

---

¹⁴ Hope 2007: 187

¹⁵ Hope 2007: 228

Kommentar:

5.

Ismene..... far og mor!:

-Ismene var datteren til kong Oidipus, søsteren til Antigone. Ikke bare var jentene søstre, men de var også døtre av deres egen bestemor. Jokaste var deres fars biologiske mor, hun ble enke etter at hennes man og Oidipus' far Laios ble drept av Oidipus (Osborne, 2008 :94). Hun giftet seg med sin sønn og fikk fire barn sammen med han. Dette var noe som var uvisst for dem begge, i flere år, og når nyheten nådde dem om deres egentlige relasjon stikker Oidipus ut sine egne øyne og rømer i eksil.

-Jokaste var ifølge den Tebanske mytekretsen datter av Menoeceus, kongen av Theben (før Oidipus) og søsteren til Kreon. Jokaste var gift med Laius, de ønsket ikke barn da begge var bevisst over profetien som var knyttet til dem, som var at deres barn skulle drepe sin far og gifte seg med sin mor (Osborne, 2008:94). Paret fikk et barn, en gutt med navn Oedipus. Paret ønsket å kvitte seg med barnet og kontaktet en gjeter som skulle ta med seg barnet opp på et fjell for å la det dø. Denne avtalen holdt ikke gjeteren, han tok med barnet hjem for å gi det videre til sin konge som han jobbet for, kongen og hans kone tok vare på barnet som sitt eget. Det var slik Oidipus ble oppdratt av en annen familie, og senere fant tilbake til sin biologiske familie, som igjen førte til at profetien ble oppfylt (Osborne, 2008:94).

11

Zevs ..... vår far:

-Zevs, en av de 10 olympiske gudene, en viktig skikkelse i de gamle greske guder, og samfunnet som fantes rundt dem (Osborne, 2008:94). Oidipus mente han stammet fra Zevs, noe som ikke var uvanlig blant kongene på under antikken, da det hjalp dem i deres rolle som konger og statelige overhoder. Disse historiene og menneskene hører alle hjemme i de Tebanske mytekretsene, og kan alle spores tilbake igjennom de forskjellige mytete kretsene.

10

intet vanhell:

-Uhell, ugunstig skjebne. (intet vanhell, ordbøkene, 2023)

Jentene akket seg over deres egen skjebne. Familien deres har i løpet av flere generasjoner vært preget av en forbannelse. Brødrene deres er drept, og deres foreldre og besteforeldre har vært utsatt for hendelser uten om det vanlige. Skjebnen deres er usikker, trist og vanskelig. I løpet av handlingen til *Antigone* skal det bli mer komplisert. Det finnes ingen grense på hvor mye elendighet disse unge jentene skal kjenne på og bære. *Og ingen skjensel finnes, som jeg ei har sett at vi gru må bære som vår tunge lodd.*

10

Drott:

-Drott er et annet ord for konge ("Drott" ordbøkene, 2023)

Etter at jentene har følt på skammen av deres families skjebne, blir de minnet på deres onkel kong Kreon, han har bestemt at deres bror Polyneikes ikke skal gravlegges, men heller ligge ute på slagmarken, uvasket, ustelt og uten en verdig begravelse. Noe som er det viktigste et menneske under antikken kunne få, slik at di skulle kunne komme til dødsriket. Verdig begravelse, liv og død er et svært viktig tema i *Antigone*, og den greske tragedien viser viktighetene rundt å få en verdig begravelse, med alle tradisjonene som hører med.

15

Si..... venn?:

-Med dette utsagnet tror jeg det diskuteres om Antigone innser hvordan dette kan ende.

"uvenns hårde skjebne nærmer seg en venn"(S+Ant, 15) uvennen som nevnes her må være døden eller en av dødsgudene som kommer med den harde skjebnen som er døden.

15

Samme.....hånd:

- Brødrene til Antigone, Polyneikes og Eteokles ble begge drept i samme krig, ført for å kunne ta over som konger. Deres onkel Kreon hadde tatt over makten når de ble uvenner, dette skulle få fatale konsekvenser for flere enn bare brødrene. Antigone og Ismene diskuterer hvor trist det er siden deres brødre er døde.

15

Tvende:

-Tvende er et gammeldansk tallord ("Tvende", ordbøkene, 2023), det betyr at noe for eksempel er todelt eller at det er to av noe. Slik som i denne settingen da der er to brødre som har mistet livet sitt.

15

Argerier:

-Argeier er ordet for innbyggere i bystaten Argos på Peloponnes. Den greske forfatteren Homer bruket dette ordet som en fellesbetegnelse for alle grekere i boken sin Iliaden (Østbye,1993:21). I denne settingen har den argeirerks hær dratt ut av byen, noe som gjør at det er litt tryggere for Antigone å reise ut på sletten Polyneikes er, uten å bli oppdaget.

18

Borgen:

-Borgen i dette avsnittet er, Kademia. Denne borgen ble grunnlagt av den greske sagnfiguren Kadmos. (Breman, 2002: 23) Borgen var svært viktig for mytekretsen i Theben, da viktige hendelser og guder var knyttet til denne mytiske plassen. Kademeia blir omtalt som den opphøyde og sentrale delen av antikkens Theben (Breman, 2007: 23), og spiller en viktig rolle i både forsvar mellom kriger og andre store hendelser i antikken. Borgen ble ødelagt av Alexander den store i år 335 fvt. og gjenbygget igjen i år 316 fvt. av Cassander (Breman, 2002:74). De bratte fjellssidene rundt borgen hjalp beboerne med å holde byen og borgen trygge fra uvelkomne gjester. Slik som tidligere skrevet i oppgaven, ble Kadmeia bygget av kong Kadmos, og har ifølge myten tilknytning til overklassen i Theben.

19

Klarlig....storm:

-Her vises det hvordan jentene har reager på ordene fra Kreon om at Polyneikes ikke skal bli begravet. De føler at hans ord har fylt dem med opprør og sterke følelser, nesten som en storm som "herjer" i naturen.

20

Vår..... rett:

- Polyneikes fikk ikke en verdig begravelse, mens hans bror Eteokles fikk en stor begravelse, verdig for en militærmann og krigner. Militære begravelser ble under antikken sett på som store og viktige hendelser (Edwards, 2007, S.65), kroppene ble mumifisert og behandlet en del bedre enn kroppene til en vanlig mann, gravene deres var mausoleum betalt av staten (Edwards, 2007, :65).

20

Gå ned ..... gjest:

-Dødsriket er et tilholdssted for de døde, det finnes flere versjoner av dødsrike i de forskjellige mytologiene og religionene. Det greske dødsriket ble styrt av guden Hades. De forskjellige skikkene og tradisjonene som ble utført for liket etter deres død skulle hjelpe dem i dødsriket. Slik som å legge en sølvpenge under tungen, denne pengene skulle man betalte fergemannen Kharon med, slik at de kom seg over elven og inn i dødsriket (Hope. 2007:216). Underdelen besto av flere nivåer, og ble styrt av flere guder, Tartarus var navnet på de to nederste nivåene av underverdenen, disse delene ble brukt for å holde fiendene deres til fange. Den gode delen av den greske underverdenen var Elysium, her levde skjelene som var glade, denne delen av dødsriket ble omtalt som den gode delen av døden.

25

Forkynt:

-Ordet forkynt betyr å kunngjøre høytidelig eller erklære ("forkynt" ordbokene, 2023).

25

Så .....død:

-Å dø under en krig er forferdelig. Selv om det ikke blir nevnt direkte hva Polyneikes dør av, vet vi fra å lese *Antigone* at det var en grufull død. Kanskje blir tanken på hans død verre da man vet hvordan kroppens hans blir behandlet etter hans død. Ikke minst siden man vet at hans bror får en stor militær begravelse med all dens pomp og prakt som hører den med.

25

Skal .... gråt:

-Her blir viktigheten med å få en begravelse er igjen presisert her. Ingen kunne komme til underverdenen dersom de ikke var riktig vasket, stelt og begravd. En død kropp ble sett på som urent og å ikke få en begravelse var det verste et menneske kunne oppleve. Gråtekoner ble ofte brukt i antikken under hendelser, slik som begravelser, samt var det viktig å sørge over den døde og deres liv.

25

Lekkert..... rov:

-*"Lekkert funn for fugl som speider etter rov"* (S.Ant + 30), dette maler et bilde over hvordan Kreon ønsker at Polyneikes kropp skal bli behandles etter hans død. Han skal ikke få en verdig begravelse, men heller bli spist opp av rovdyr og fugler som ødelegger hans kropp. Dette ordtaket er brukt i andre kjente tekster fra antikken, Homer bruker dette ordtaket i en av sine mest kjente bøker Iliaden (Østbye. P, :21). Den avbilder et perfekt bilde av hva som skjer med den avdødes kropp, dersom liket ikke blir tatt rede på. Ingen ønsker at deres kropp skal bli spist av rovdyr, alle ønsker at deres kropp skal tatt vare på, slik at de kommer til underverdenen.

30

Det ..... by:

-Dette kan bety at de som trosser Kreons ord blir utestengt av byen, og utestengt av samfunnet av de andre menneskene som bor der. Å følge kongens ord blir som en sosial norm, en uskreven regel blant innbyggeren som må følges for å bli godkjent i byen av medmenneskene.

30

Ringe sak:

-Ringe betyr liten eller ubetydelig ("ringe"Ordbokene, 2023). I dette avsnitte menes det at det Kreon har delt med menneskene i byen om Polyneikes skjebnene ikke er en liten, ubetydelig sak.

30

dele dåd:

-Den engelske utgaven av Antigone som er oversatt av Rober Fagles skriver dette avsnittet slik: «What Work, What's the risk? What do you mean? (*Antigone*, Sofokles, Fagles, 1984:5)» Bruker man den engelske oversettelsen kan det virke som dåd betyr jobb, og jentene diskuterer jobben som de diskuterer. Det kan også oversettes til handling og gjerning, understreket hva som står i den engelske oversettelsen.

35

Hjelpe.....ham:

-Antigone spør søsteren sin om hun vil og kan hjelpe henne med å begrave Polyneikes. Mer direkte, hun undere om hun kan bruke kroppen hennes, "denne hånd "maler et bilde over hva Antigone faktisk spør om, kanskje er det med på å få Ismene til å innse hva Antigone virkelig skal gjøre.

35

Si.....jorde ham?:

-Kong Kreon hadde lagt ned et forbud om at Polyneikes ikke skulle gravlegges, siden Kreon mente han var feil side av krigen. Ismene er redd for å bli tatt av Kreons menn, og ønsker dermed ikke å hjelpe Antigone med å utføre planen.

45 - 49

Ja.....kunne si:

-Antigone ønsker å få vite om søsteren Ismene er med på hennes plan, som er å stjele kroppen til Polyneikes og begrave han, slik at han kan komme til dødsriket. Ismene er mer bekymret over at dette er å trosse Kreons bud, og undere om det er lurt å trosse kongen. Antigone mener at det minste de kan gjøre er å gi broren deres en verdig begravelse. Dette med livet som innsats, da de vet at noen kan se dem, men ønsker å utføre det likevel, da han er deres bror. "At jeg sviker han, skal ingen kunne si" beviser hvordan Antigone føler, og at det er noe hun ikke kan unngå å gjøre, hun må stjele hans kropp og begrave den. Selv om det tosser deres onkels ord.

49

Tross...bud?:

-Ismene er redd for Antigones, ikke bare for hva hun skal gjøre, men også hva som kan skje med henne. Dersom hun trosser Kreons forbud om å gi Polyneikes en verdig begravelse. Ismene mener også hennes søster er dumdrilig, selv uten Kreons forbud. Hun setter sitt eget liv i fare. Dette kan ramme andre, dersom de skulle se henne eller i verstefall hjelpe henne utføre planen.

50-65

Betenk dog.....streng bud:

-Slik som tidligere forklart i oppsummeringen av *Antigone* er Oidipus den tidligere kongen av Theben, han finner ut sannheten om hvem han egentlig er og hvem hans kone egentlig er. Hans kone er hans biologiske mor, sammen har de fått fire barn. Det viser seg at det er han som også drepte den tidligere kongen av Theben, som var hans biologiske far. Akkurat slik som profetien spådde (han skulle drepe sin far og gifte seg med sin mor). Han stikker så ut sine øyne. Dette fordi han føler seg som skyldig, overfor drapet på sin far og fordi han følte en skam på å ha ikke bare giftet seg, men også fått barn med sin mor.

-Familien til Oidipus er rammet av en forbannelse som henger over dem, flere generasjoner i denne familien opplever umenneskelige og triste ting. Først Oidipus som blir adoptert bort, rømmer fra sin egen familie i frykt for profetien som dessverre blir oppfylt. Dette fører til at han stikker ut øynene sine og rømmer i eksil. Hans fire barn som blir igjen begynner å krangle over kongemakten, dette fører til deres død. Hans to døtre sitter igjen i klisteret, Antigone prøver å rydde opp, men blir tatt av Kreon sin egen onkel. Hun dør, Ismene blir fengslet, Kreons kone og sønn dør begge. Det hele ender i at Kreon er den eneste overlevende og innser sine feil alt for sent til å kunne redde noen.

- En av de mest kjente assosiasjonene og historiene knyttet til Oidipus er Ødipuskomplekset. Den østerrikske psykiateren Sigmund Freud ble verdenskjent for hans teorier innenfor psykoanalysen, og to av hans aller kjente teorier fikk sitt navn fra greske tekster skrevet av Sofokles. Ødipuskomplekset bygger på teorien om at alle guttebarn ønsker å drepe sin far og gifte seg med sin mor (Willner 1982), akkurat slik som Oidipus triste skjebne. Freud kalte opp sin teori etter Oidipus, mulig for at det skulle være enklere for mennesker å kunne assosierer den greske tragedien og Freuds teorier.

65

Jeg...jorden:

- Ismene ønsker at gudene som styrer underverdenen skal skjønne hvorfor Antigone gjør det hun gjør (stjeler kroppen til sin bror for å begrave han), og hjelper Antigone når hun omsider kommer ned til underverdenen. Dveler betyr bestemmer, hun håper døds gudene Hades og hans kone Persefone som styrer i underverdenen ser at jentene er tvunget til å hjelpe broren sin slik at han og kan få en verdig begravelse. Siden de skal dø er det viktig for dem at deres

etterliv ikke straffes for deres handlinger på jorden. Planen om å trosse Kreon gjør de av det gode i hjertene deres, og håper gudene ser dette.

65

Dårskap:

-Dårskap betyr tåpelighet ("Dårskap", ordbokene, 2023). I denne settingen mener Ismene det er dumskap, eller tåpelighet å utfordre skjebnen med å utføre planen til Antigone. I Setningen (S. *Ant* + 65) sier Ismene "Dårskap er det dog å prøve større verk enn vi har evne til" hun er uenig i hav Antigone har planlagt å gjøre, og hun syns Antigone er tåpelig. Den greske utgaven av *Antigone* oversatt på engelsk av Branfield college har oversatt denne setningen slik "for in overbold action there is no wisdom". Det kan bevise at jentene ikke krangler, men er sterk uenig i hvordan de skal handtere denne interne krisen i familien deres.

70

Der...bo:

-Antigone skjønner hun skal dø eller at hennes avgjørelse kan føre til hennes død. I denne setningen refererer hun til underverdenen. Som tidligere nevnt i teksten er underverdenen svært viktig for et menneske under antikken.

70

Vanakt:

-Vanakt betyr forakt ("vanakt" ordbokene, 2023). I dette avsnittet menes det at gudene kan reagere med forakt over hav Ismene og Antigone skal gjøre. De håper gudene skjønner hvorfor Antigone skal gjøre hva hun gjør, og at de ikke dømmer dem.

80

Pass du din egen lodd!:

-Pass din egen lodd, betyr å på passe på sine egne byrder. Antigone ønsker ikke at Ismene skal hjelpe henne med å stjele liket slik at hun kan begrave det. Hun ønsker å skåne Ismene for dette, da hun vet at dette kan ende i at de blir tatt, og i verstefall drept på ordre av kong Kreon.

85

Dulgt:

-Dulgt er et annet ord for hemmelig. Det betyr også mystisk og uklart ("Dulgt", ordbokene, 2023).

Her vil Ismene at Antigone ikke skal dele med noen plan deres, at det skal være en hemmelighet bare mellom dem. Hun sverger hun selv skal holde det hemmelig.

95

Dårskap:

-Dårskap betyr tåpelig handling eller dumhet ("Dårskap", ordbokene, 2023).

99

Dåre:

-Dåre betyr å være en tåpelig person. Ismene synes hennes søster er en tåpelig person, som velger å offer livet sitt, selv om hun er en god- og trofast venn for sin bror. Dette viser hva Antigone er villig å gjøre for de hun er glad i, hun velger å trosse Kreons ord slik at hun kan begrave Polyneikes så han får en verdig ening på livet sitt.

Litteraturliste:

Primærlitteratur:

Johnson. J.(1931) *The Antigone of Sophocles, The Greek text with English Translation by members of Bradfield college, As produced in the Bradfield college greek theater.* University press, Oxford

Sofokles, (oversatt av Østbye. P. 1963) *Greske Tragedier, Antigone.* (Utgave 5.) Gyldendal Norsk Forlag

Sophocles, (oversatt av Falges. R. 1982) *Antigone.* Penguin Classics, Penguin Random House UK.

Østbye. P. (1993) *Iliaden*, (2.Utgave) Aschehoug, Oslo

Sekundærlitteratur:

Berman, D. W. (2007). Dirce at Thebes. *Greece & Rome*, 54(1), 18–39.
<http://www.jstor.org/stable/20204177>

Edwards, C. (2007) *Death in ancient Rome*. Yale University press, New Haven, and London

Gomme, A. W. (1913). The Legend of Cadmus and the Logographi. *The Journal of Hellenic Studies*, 33, 53–72. <https://doi.org/10.2307/624086>

Hope, M. V. (2007) *Death in ancient Rome A Sourcebook, Routledge Sourcebooks for the ancient's world*. Routledge Taylor & Francis Group, London, and New York

Isabella Fey. (1957). Cadmus. *The Kenyon Review*, 19(2), 199–202.
<http://www.jstor.org/stable/4333750>

Markantonatos, A. (2012) *Brills Companion to Sophocles*, Leiden: Brill, Ebok
<https://web.s.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=cc350771-c9fb-46c0-8b75-6d4dd480916b%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZSZzY29wZT1zaXRl#AN=668422&db=nlebk>

Morris. I. (1992) *Death-ritual and social structure in classical antiquity, key themes in ancient history*. (2 utgave) Cambridge University Press

Osborne. R. (2008) *The world of Athens, an introduction to classical Athenian culture*. (2. utgave) Cambridge University Press

Steiner. G.(1986) *Antigones, How the Antigone legende has endured in western literature, art, and thought.*, Yale University press, New Haven and London

Willner, D. (1982). The Oedipus Complex, Antigone, and Electra: The Woman as Hero and Victim. *American Anthropologist*, 84(1), 58–78. <http://www.jstor.org/stable/675950>

Nettsider:

British Council. *George Steiner*
<https://literature.britishcouncil.org/writer/george-steiner>

Cartwright, M. (2013, September 29). *Sophocles*. *World History Encyclopedia*.
<https://www.worldhistory.org/sophocles/>

«dulgt». I: Bokmålsordboka. Språkrådet og Universitetet i Bergen.
<<https://ordbokene.no/bm/11135>> (lest 08.05.2023).

«dårskap». I: Bokmålsordboka. Språkrådet og Universitetet i Bergen.
<<https://ordbokene.no/bm/11622>> (lest 08.05.2023).

«forkynne». I: Bokmålsordboka. Språkrådet og Universitetet i Bergen.
<<https://ordbokene.no/bm/16448>> (lest 08.05.2023).

«tvenn». I: Nynorskordboka. Språkrådet og Universitetet i Bergen.
<<https://ordbokene.no/nn/82736>> (lest 08.05.2023).

Woodard, T. M. and Taplin, Oliver (2023, February 10). *Sophocles*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/biography/Sophocles>

Vedlegg av teksten:

Antigone av Sofokles

5

Antigone:

Ismene, søster, barn av samme far og mor! Si, vet du om noe ont vi to som lever enn, ei får av Zevs som arv fra Oidipus, vår far? Ti ingen smerte, intet vanhell, ingen skam og ingen skjensel finnes, som ei har sett at vi med gru må bære som vår tunge lodd. Og nu! Hva er det for et påbud som vår rott ingen har kunngjort, heter det for byens folk? Si, har du hørt det? Vet du, eller vet du ei at uvenns hårde skjebne nærme seg en venn?

15

Ismene:

Akk nei, Antigone. Ei har et gledes ord og intet smertens budskap nådd meg om en venn ifra vi tvende mistet på den samme dag to brødre som fant døden for hverandres hånd; men siden nu i denne natt argeiers hær har stevet bort fra byen, jeg vet intet mer om større lykke eller sorg skal times meg.

18

Antigone:

Det viste jeg, og derfor har jeg kaldt deg ut fra borgen, så alene du kan høre det.

19

Ismene:

Hva er det? Klarlig varsel nu ditt ord en storm.

20, 25, 30, 35

Antigone:

Har Kreon ei med hender lagt vår ene bror i graven, mens den annen ei fikk samme rett? Om Eteokles heter det han er gjemt som arvet sed og rettferd byder, under jord, så han går ned til dødens bo som hedret gjest. Men Polyneikes, han som fant så grufull død, må ingen i vår by – så skal han ha forkynt – i graven gjemme seg eller klage ved hans lik; men han skal ligge uten grav og uten gråt, et lekkert funn for fugl som speider efter rov. Ja dette er det Kreon, den hedersmann, skal ha forkynt for deg og meg – ja også meg. Han kommer hit for selv å melde

dette bud til dem som ikke vet det. Dette regner han ei for en ringe sak. Nei, den som trosser ham, skal stenges av det ganske folk i denne by. Så er det. Vise skal du snart om du har mot, om du gjør ære eller skam på edle byrd.

40, 42, 43, 44,

Ismene:

Å, stolte søster! Hvortil tjener det om jeg vil løse eller binde i så folket sak?

Antigone:

Betenk om du vil dele fare, dele dåd!

Ismene:

Men hvilken fare? Hvorhen går din tanke nu?

Antigone:

Om du vil hjelpe denne hånd å løfte ham.

Ismene:

Si, akter du tross Kreons bud å jorde ham?

45, 46, 47, 48, 49

Antigone:

Ja, ham som er din bror og min, om ei du vil. At jeg sviker ham, skal ingen kunne si.

Ismene:

Dumdristige! Og det tross Kreons strenge bud?

Antigone:

Ja, fjerne meg fra mine kan en ei med rett.

50, 55, 60, 65

Ismene:

Å ve! Betenk dog, kjære søster hvor forhatt, hvor tynget ned av skam vår far til grunn gikk da han som straff for selvoppdaget i syndeskyld, stakk begge sine øyne ut med egen hånd. Og at hans egen mor og hustru, dobbelt navn, i snoet strikke endte selv sitt usle liv. Og så det tredje: Vår tvende brødre falt på en og samme dag, de arme to, og fikk en felles død, den ene for den annens hånd. Og nu vi to, de eneste som lever enn, betenk hvor grufull blir vår lodd om vi i dag mot loven trosser kongens makt og strenge bud. Jeg vil nu be at de som dveler under jord vi tilgi at jeg tvinges. Jeg må bøye meg for den som eier makten. Dårskap er det dog å prøve større verk enn vi har evne til.

70

Antigone:

Jeg vil ei be deg mer. Jeg ønsker ei din hjelp til denne gjerningen, om du enn var villig nu. Nei, vær som du vil. Ham skal jeg jorde selv og når handler så, blir selv døden skjønn. Som elsket søster skal jeg hvile hos min bror når jeg har gjort min fromme synd; ti lengre tid skal de der nede elske meg enn disse her. Der skal jeg evig bo. Men tykkes det deg rett, så vanakt det som guder holder høyt i akt!

75

Ismene:

Ei akter jeg det ringe, men jeg evner ei å trosse loven, gjør det som er forbudt.

80

Antigone:

Ja, unnskyld deg med dette! Nu vil jeg gå hen og grave graven for min dyrebare bror.

Ismene:

Å, stakkar søster! Å, så angst jeg er for deg!

Antigone:

Nei, engst deg ei for meg! Pass du din egen lodd!

Ismene:

Men si dog ei et ord på forhånd som din dåd til noen. Hold den dulgt! Jeg selv skal være taus.

85

Antigone:

Nei, si det kun! Din taushet hater jeg langt mer, enn om du roper dette ut for alle her.

Ismene:

Ditt hjerte banker varmt for ham som ligger kold.

Antigone:

Jeg vet jeg gleder ham, som jeg bør glede mest.

90

Ismene:

Ja, om du kan det; men du vil ugjørlig verk.

Antigone:

Vel, jeg får stanse når jeg ikke evner mer.

Ismene:

Vi bør ei jage etter mål vi ei kan nå.

95

Antigone:

Når du kan si meg dette, må jeg hate deg, og hatet vil du ligge hos din døde bror. Men la nu meg med all min dårskap lide det du bever for i gru. Min lidelse blir ei så stor at ei til sist min død vil vorde skjønn.

99

Ismene:

Ja, gå, når så du vil, men vit at du går bort som dåre; men for venner er du trofast venn.

